

Bei der sich anschließenden Präsentation der (im Dezember 2002 erschienenen) CD-Rom zu *Taal vital* durch den Hueber-Verlag stellten zahlreiche Teilnehmende fest, dass sie sich nun bereits zutrauten, ähnliche Übungstypen zu erstellen. Generell wurde der Mehrwert der CD-Rom gegenüber den bereits bestehenden Materialien zu *Taal vital* in Frage gestellt, wobei das Preis-Leistungsverhältnis dieser nicht für den Schuleinsatz konzipierten Software positiv bewertet wurde.

Am Abend stellten zwei Studierende die Studienmöglichkeiten für Deutschsprachige an der Saxion-Hogeschool in Enschede/NL vor ([www.saxion.de](http://www.saxion.de)).

Am zweiten Tag präsentierten und evaluierten die Gruppen die mit *Hot Potatoes* erstellten Materialien. Dem folgte eine Vorstellung des internetbasierten Landeskundlichen Schulprojektes des Zentrum für Niederlande-Studien, dessen Materialvielfalt zum Einsatz im Unterricht einlädt.

Ein Potpourri kommerzieller (Flora SLO, VanDale ABCD-ROM) und nicht-kommerzieller (Vokabeltrainer für Windows, Lernen durch Wiederholung) Software-Angebote, die für den Spracherwerb im Fach Niederländisch genutzt werden können, wurde in der Form tutoriell begleiteter Stationen vorgestellt.

Die auf der Mitgliederversammlung der Fachvereinigung Niederländisch am 5.11.2002 in Kleve angeregte Idee der Einrichtung eines Forums für Niederländischlehrende im deutschen Sprachraum wurde thematisiert und sofort mit dem *spinnenweb* verwirklicht. Hierbei handelt es sich um ein geschlossenes Internet-Forum, welches Niederländischlehrenden den Informations- und Meinungsaustausch erleichtern soll. Potentielle Gruppenmitglieder müssen bei Lehrer-online registriert sein, bevor sie der Gruppe beitreten können (Anmeldung unter [www.lo-net.de](http://www.lo-net.de) - Gruppenkennung und Passwort bitte formlos bei Guido Topoll – [topoll@lo-net.de](mailto:topoll@lo-net.de) anfordern. - Damit das Forum sich schnell etabliert, sollte diese Information an möglichst viele Niederländischlehrende weitergegeben werden.)

Die abschließende Evaluation der von zahlreichen Lehrkräften wahrgenommenen Veranstaltung ergab eine insgesamt positive Bewertung. Weiterer Informationsbedarf bestand in der methodisch-didaktischen Einsetzbarkeit im Unterricht. Gemeinsam wurden Themenvorschläge für die nächste Niederländisch-Fortbildung gesammelt, wobei Belgien (Landeskunde, Exkursionen) und Film-analyse/Filmproduktion häufig genannt wurden.

Köln/Aachen

Nicole Jansen/Guido Topoll

## Doktoranden- und Habilitandenkolloquium 2002 in Köln

Op 16 en 17 november 2002 vond in Keulen het jaarlijkse Colloquium voor promovendi en habilitandi in de Duitse neerlandistiek plaats, deze keer met 33 deelnemers van 7 Duitse en 1 Oostenrijkse universiteit. Als gast was prof. dr. Anneke Neijt aanwezig, hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de KU Nijmegen en gespecialiseerd in moderne taalkunde en taalbeheersing. Als vertegenwoor-

digster van de Nederlandse neerlandistiek was zij een bijzonder gewaardeerde commentatrice.

De eerste sessie op zaterdag was gewijd aan de oudere letterkunde. Prof. dr. Amand Berteloot, Stephanie Heth-Decorte en Jasmin Hlatky uit Münster stelden in hun onderzoek de vraag of de Noord-Nederlandse vertaling van de *Legenda aurea* een vertaling of een redactie is. Zij hebben daarbij stemma-onderzoek verricht dat als methode ook voor andere handschriften toepasselijk is gebleken.

Ursula Joza, ook uit Münster, onderzoekt het mirakelverhaal *Theophilus* uit het handschrift Van Hulthem. Haar doel is een nieuwe kritische uitgave te maken van dit verhaal, vergezeld van een omvattende interpretatie. Stefanie Schäfer promoveert, eveneens in Münster, op Jan van Leeuwen. In haar levendige voordracht schetste zij enkele vragen die bij haar zijn opgekomen en de manier waarop zij haar onderwerp wil aanpakken.

Het taalkundige gedeelte van dit colloquium was minder omvangrijk dan het letterkundige. Vera Fuhrmann uit Keulen luidde het in door de nieuwste resultaten van haar dissertatie over het taalgebruik in de stad Sittard in de 19e eeuw voor te stellen. Daarbij zal zij niet alleen van officiële stukken, maar in toenemende mate ook van ego-documenten gebruik maken.

Na de koffiepauze werden de deelnemers verrast door een kopie van een korte Deense tekst - dr. Veronika Wenzel uit Münster wilde op deze manier laten zien welke strategieën worden toegepast om een tekst in een taal die men niet beheerst te ontsleutelen, dit ter inleiding van haar voordracht over haar veldonderzoek in het bilinguale kleuteronderwijs in het Duits-Nederlandse grensgebied, waarin zij o.m. de vraag stelt of bilinguaal opgroeiende kinderen eerder een metalinguïstisch besef hebben dan eentalig opgevoede kleuters.

Maren Pannemann werkt aan de Universiteit van Amsterdam eveneens over taalverwerving. Zij wil onderzoeken of taalverwerving bij kinderen die eentalig opgroeien op dezelfde manier verloopt als bij tweetalige kinderen. Daarvoor onderzoekt zij de verwerving van het adjectief-agreement in beide groepen.

Dr. Ulrike Vogl uit Berlijn is bezig met een onderzoek naar voegwoorden. De aanleiding daartoe is de in het Duits veranderende woordvolgorde na *weil*. Zij maakt een onderscheid tussen het voegwoord *weil* dat enerzijds de bewering en anderzijds de taalhandeling motiveert. Onderzoek naar andere voegwoorden en een contrastieve vergelijking met het Nederlands, Engels en Fries volgen nog.

De laatste bijdrage op zaterdag kwam van Christine van Baalen uit Wenen. Zij onderzoekt modale hulpwerkwoorden, eveneens contrastief Nederlands-Duits, met het doel een bijdrage aan een functioneel contrastieve grammatica te leveren.

Het intensieve programma belette niet dat er ook ruimte was voor gezelligheid. In een restaurant in de Keulse binnenstad wachtte 's avonds een buffet op de deelnemers en werd bij rijkelijk vloeiende Kölsch en jazz tot laat in de nacht nagepraat.

De zondag was uitsluitend gewijd aan de letterkunde, waarbij de presentaties in min of meer chronologische volgorde gerangschikt waren. Tanja Holzhey van

de Vrije Universiteit Amsterdam vergeleek de praktijk van vertalingen in de 17de eeuw met de toenmalige theoretische opvattingen daarover.

Dr. Marleen de Vries uit Berlijn hield een boeiend pleidooi voor herziening van de opvattingen over sociabiliteit in verband met 18de-eeuwse genootschappen. Zij toonde aan dat wij tot een realistischer beeld van deze genootschappen moeten komen, die volgens M. De Vries niet bepaald sociabel waren en waar samenwerking en vriendschap vaak ver te zoeken waren.

Als laatste voor de pauze sprak Ulrike Sawicki, als AiO verbonden aan de universiteit van Rotterdam, over de commercialisering van de autobiografie in Nederland tussen 1850 en 1914 in het kader van de toen nieuwe geschiedenis- en maatschappijtheorieën. Uit haar onderzoek blijkt dat in de recensies minder op het individuele levensverhaal dan op de ideologische waarde werd afgegaan.

Nicole Jansen uit Keulen onderzoekt teksten uit de postkoloniale en multiculturele Nederlandse literatuur op de aanwezigheid van de „third space“ – de tussenruimte van de *entortete* verteller.

Ute Schürings uit Oldenburg stelde een hoofdstuk uit haar dissertatie over Berlijn in de Nederlandstalige literatuur 1908-1933 ter discussie waarin het vooral gaat over het modernisme – volgens haar een stroming die eerder aan filosofische dan aan formele kenmerken herkenbaar is.

Dr. Jaap Grave uit Berlijn ten slotte had een heel recente auteur als onderwerp. Hij werkt over utopische voorstellingen in de *Verboden tuin* van Wessel te Gussinklo en hun samenhang met het genre *Bildungsroman*. Wellicht zal hij een monografie over deze auteur schrijven.

Dit colloquium toonde aan dat het niveau van de Duitse neerlandistiek niet hoeft onder te doen voor de neerlandistiek intra muros en dat er op uiteenlopende gebieden onderzoek wordt verricht. Dat dit ook in Nederland bekend is, bewijst het feit dat niet minder dan drie van de aanwezige doctorandi aan Nederlandse universiteiten promoveren. Voor de continuïteit zorgden de dit jaar talrijk aanwezige nieuwe promovendi, die weliswaar nog geen eigen bijdrage konden leveren, maar al luisterend ideeën konden opdoen en ervaringen met ouderejaars konden uitwisselen. Misschien kunnen juist zij er een kleine bijdrage toe leveren dat het gevaar waarover prof. Neijt het in haar slotwoord had, nl. dat het Nederlands om economische redenen op niet al te lange termijn verdrongen zal worden door het Engels, kan worden afgewend.

Bij alle voordrachten kwam het tot intensieve discussies in een vriendschappelijke sfeer, waarvan de deelnemers erg konden profiteren. Dankzij de strikte gespreksleiding, die in handen was van prof. dr. Maria-Theresia Leuker, bleven we niettemin binnen het tijdschema. Een punt van kritiek was dat de taalkundige en letterkundige bijdragen in het programma netjes van elkaar waren gescheiden; wat meer afwisseling had geen kwaad gekund.

Onze gemeente dank gaat uit naar de Taalunie, die door haar financiële bijdrage het colloquium ook dit jaar weer mogelijk heeft gemaakt. Het volgende colloquium vindt in het najaar van 2003 plaats in Berlijn.

Keulen

Maria-Theresia Leuker/Felix Hülsey